

יהושע פרק כב

(א) אז יקרא יהושע לראובני ולגדי ולחצי מטה מנשה : (ב) ויאמר אליהם אתם שמרתם את כל אשר צוה אתכם משה עבד יקוק ותשמעו בקולי לכל אשר צויתי אתכם : (ג) לא עזבתם את אחיכם זה למים רבים עד היום הזה ושמרתם את משמרת מצות יקוק אלהיכם : (ד) ועתה הניח יקוק אלהיכם לאחיכם כאשר דבר להם ועתה פנו ולכו לכם לאהליכם אל ארץ אחוזתכם אשר נתן לכם משה עבד יקוק בעבר הירדן : (ה) רק שמרו מאד לעשות את המצוה ואת התורה אשר צוה אתכם משה עבד יקוק לאהבה את יקוק אלהיכם וללכת בכל דרכיו ולשמר מצותיו ולדבקה בו ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם : (ו) ויברכם יהושע וישלחם וילכו אל אהליהם : ס (ז) ולחצי שבט המנשה נתן משה בפשו ולחציו נתן יהושע עם אחיהם מעבר בעבר הירדן ומה וגם פי שלחם יהושע אל אהליהם ויברכם : (ח) ויאמר אליהם לאמר בנכסים רבים שובו אל אהליכם ובמקנה רב מאד בכסף ובזהב ובנחשת ובברזל ובשלמות הרבה מאד חלקו שלל איביכם עם אחיכם : פ (ט) וישבו וילכו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה מאת בני ישראל משלה אשר בארץ פנעו ללכת אל ארץ הגלעד אל ארץ אחזתם אשר נאחזו בה על פי יקוק ביד משה : (י) ויבאו אל גלילות הירדן אשר בארץ פנעו ויבנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה שם מוצב על הירדן מוצב גדול למראה : (יא) וישמעו בני ישראל לאמר הנה בנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה את המוצב אל מול ארץ פנעו אל גלילות הירדן אל עבר בני ישראל : (יב) וישמעו בני ישראל ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה לעלות עליהם לצבא : פ (יג) וישלחו בני ישראל אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד את פינחס בן אלעזר הכהן : (יד) ועשרה נשיאים עמו נשיא אחד נשיא אחד לבית אב לכל מטות ישראל ואיש ראש בית אבותם המה לאלי ישראל : (טו) ויבאו אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד וידברו אתם לאמר : (טז) כה אמרו כל עדת יקוק מה המעל הזה אשר מעלתם באלהי ישראל לשוב היום מאחרי יקוק בבנותכם לכם מוצב למרדכם היום ביקוק : (יז) המעט לנו את עון פעור אשר לא הסתרנו ממנו עד היום הזה ויהי הנגף בעדת יקוק : (יח) ואתם תשובו היום מאחרי יקוק והיה אתם תמרדו היום ביקוק ומחר אל כל עדת ישראל יקצף : (יט) ואף אם טמאה ארץ אחוזתכם עברו לכם אל ארץ אחוזת יקוק אשר שכן שם משכן יקוק והאחוזו בתוכנו וביקוק אל תמרדו ואתנו אל תמרדו בבנותכם לכם מוצב מפלעדי מוצב יקוק אלהינו :

דברים פרק ג פסוק טז

ולראובני ולגדי נתתי מן הגלעד ועד נחל ארנו תוך הנחל ויגבל ועד יבק הנחל גבול בני עמון :

העמק דבר

(טז) ולראובני ולגדי וגו'. אין סדר הספור מכוון. במקרא י"ב הכחל בנחלת ראובני וגדי והפסיק הענין והחל בנחלת שבט מנשה ואח"כ סיים בנחלת ראובני וגדי ולא דבר ריק הוא.

אלא נראה עפ"י שיש להתבונן עוד שהרבה משה רבינו חצי שבט מנשה הרבה לפי ערך שני שבטים אלו וגם לא התנה עמם מתנאי ב"ג ובי"ר : הן אמת שהלכו בני מכיר מנשה גלעדה וילכדוה מכ"מ אין זה טעם ליתן להם משביל זה. כמו שלא נתן לשלוחי ישראל לרגל את יעזר ולכדו בנותיה ומכ"מ לא ניתן להם בנות שיעזר דבשליחות ישראל נעשה ואמאי ניתן הגלעד למכיר וחבל ארגוב ששים עיר ליאיר. וע"כ היה בזה כונה פנימית שנוגע לכלל ישראל שישבו בעה"י. ונראה דבשביל שראה משה רבינו דבעה"י כח התורה מעט כמש"כ לעיל בשם אדרי"י. ע"כ השתדל להשתיל בקרבם גדולי תורה שיאירו מחשכי הארץ באור כח שלהם. וכתוב מני מכיר ירדו מחוקיים. היינו גדולי תורה ראשי ישיבות כמו שמפורש בסנהדרין ד"ה על הא דכתיב לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו. אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים. וכן היה בכל דור. וכבר פירשו ביבמות דס"ב ב' דמיני מכיר ג"כ היה משבט יהודה היינו זרע יאיר בן מנשה היו מבני יהודה כמבואר בדה"א ב' שהיה בן שגוב בן חצרון בן פרץ. וע"י להלן ל"ג כ"ג והשתדל משה שיתרצו המה לשבת בעה"י. ומשום זה הרבה להם נחלה עד שנתרצו. והכי אי"י בירושל' ביורים פ"א שאין מביאין ביכורים מעה"י משום דכתיב ארץ זבת חו"ד ולא עה"י. תני אשר נתת לי ה' ולא שנטלתי לי לעצמי מאי ביניהון אי' ר' אבין חצי שבט מנשה ביניהון מ"ד אשר נתת לי ולא שנטלתי לי מעצמי חצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן כו'. פי' שלא נטלו כ"א ע"י בקשת משה ומסתמא עשה ע"פ ה'. וזהו סדר הפ' שהוכיח שמה לישראל שהחל לחלוק נחלת ב"ג ובי"ר ולא יכול לגמור עד שדבר עם חצי שבט מנשה וגמר עמם ונתרצו בחלקם. אז ידע משה לגמור חילוק נחלת ב"ג ובי"ר. ודבר זה היה ידוע לכל ישראל באותה שעה. ואח"כ סיפר להם הענין כמה השתדל להשתיל בקרבם גדולי תורה. ומזה ילמדו לדורות להשתדל לדור במקום תורה דוקא כי בזה תלוי חיי ישראל וכדאי בכתובות דקיי"א אי' כשם שאסור לצאת מא"י לבבל כך אסור לתא מבבל לחו"ל ופרש"י לפי שיש שם ישיבות המרביצות תורה תמיד. ואפי' לענין קבורה אמרו חז"ל שם שטוב להקבר במקום תורה כמו במעלת א"י. כ"ז הראה משה רבינו לדורות מה שעשה בזמנו : תוך הנחל וגבול. פרש"י וגבול מעבר לשפתו כו' והנה בגיטין ד"ח א' פליגי ר"י ורבנן בהא דכתיב גבולי א"י וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול. דר"י ס"ל דכל שנגד הים הגדול ה"ה כא"י ורבנן סברי לרבנות נסין שבים. וכאן פרש"י כמו פי' ר"י. ואע"ג דבסי' במדבר שם פי' כדעת רבנן מכ"מ כאן א"י לפרש הכי שהרי בפירוש כתיב תוך הנחל. וא"כ ע"כ לכ"ע הפי' וגבול כאן היינו מעבר לשפתו. זהו דעת רש"י. אבל נראה דוחק דאיזה גבול הוא מעבר לשפת הנחל ועד היכן הוא נמשך. וגם הרי מקרא מלא כתיב כי ארגון גבול מואב. ע"כ נראה דכאן משמעות וגבול. כאן הגבול ולא יותר. והא דפליגי בגיטין במקרא דשם. משום דשם כתיב פירוש וגבול ים והיה לכם הים הגדול. וע"כ וגבול לדרשה. אבל כאן מתפרש כמשמעו :

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

שפת אמת לפרשת מטות [שנה תרל"ט]

במדרש ג' מתנות כו' בזמן שהן מתנת שמים כו'. כבר כתבנו מזה כי בודאי מוכן היי חלק זה לבני גד ולבני ראובן. אבל הרצון שגם אותו החלק המוכן לאדם יחפוץ לקבלו ע"י התורה. וזהו עיקר עבודת האדם כי הבורא ית' ברא העולם בטבע ומוכן לכל אחד לפי מזלו. אבל בניי צריכין להעלות הכל אליו ית' למעלה מן המזל וצריך שיהיי הרצון לקבל מתנת שמים ובכח התורה. ואז הוא דבר של קיימא. לכן איתא שצריכין להתפלל בכל יום על מזונות אף מי שאינו מחוסר פרנסה כי עיקר עבודה שבלב זו תפלה הוא על שאין חסר לאדם. כי מה שחסר לו לגרמו הוא מבקש. רק חכמים קבעו י"ח ברכות על כל הצורך לאדם שיברר שהכל ממנו ית' ויבקש שמאתו ית' יבוא לו אלה הדברים שלא יהיי צרכיו נפרדין ח"ו מן שורש החיים. ואז כשהם מתנת שמים ובאים בכח התורה ע"ז נאמר טוב אחרית דבר מראשיתו כשדבוק בראשית שורשו והוא התורה שנקרת ראשית ע"י שכל הדברים שרשם וראשיתם בתורה. וכמו כן בחלק בני גד וב"ר אעפ"י שהיי מוכן להם הואיל ולא הוטב בעיני מרע"ה שהוא שורש התורה מוכח שלא היי הרצון שלהם דבוק בשלימות בכח התורה ולכן לא נתקיים בידן: